

Překlad v národní literatuře

Zajímavý proces může dnes sledovati každý, kdo stará se s větší podrobností a určitostí o běh naší literatury, o proudy, které se v ní vyskytají, do ní vrážejí, jí hýbají a pronikají –: míním vždy širší a určitější vliv překladu, a sice tentokrátě překladu prozaické literatury, románu. Každý postřehnul jistě tento fakt: překládá se v nové době vytrvale. Není to hnutí povrchní a dočasné. Trvá delší dobu. A neklesá, naopak roste. Zdá se, že dobývá si mezi čtenáři půdy. Ne že by vliv překladu byl v literatuře naší nový. Jistě žádná literatura evropská nežila tak z cizí krve jako naše. Nejpovrchnější přehled dějin literárních poučí každého o tom dostatečnou bohatostí dokladů.

Vezměte novou literaturu, nejnovější: Jungmann, Čelakovský – hnutí klasické. Pak hnutí romantické. Všude odvislost a uznávaná odvislost od cizích mistrů, škol, názorů. Přijde doba našeho l'art pour l'art, čistého umění – a hra se opakuje. A realismus, sotva se objevil, vede za sebou hotovou potopu překladů. Obrovská překladatelská činnost p. Jaroslava Vrchlického upoutá každého. Ale je rozdíl mezi překladatelskou prací jeho a jeho vrstevníků, jeho partisánů (jeho generace) a překlady dnešními realistickými a prózovými. Rozdíl ve *vlivu*, myslím, na masu obecně. Překlady románských a romantických nebo parnasistních poesí p. Vrchlického jsou práce umělce, dílo předem subjektivní, které bylo částí jeho procesu tvůrčího a originálního tím, že v něm hledal prvky, cesty, formy *svému* umění vlastnímu a osobnímu. Mají předem význam *genetický* pro poesii překladatele a jeho epigonů. Jsou to díla absolutní a umělecká. Ale vliv jejich na obecnost? Je, tuším, obmezený a slabý. Tyto překlady četli většinou básníci *sami*, aspiranti umělecké činnosti, diletanty. Na francouzské anthologii p. Vrchlického, na jiných jeho knihách inspirovala se mladá poesie česká. Na nich se

vzdělávala. Jimi ssála do sebe formy a ideje. Byly to překlady umělců pro umělce, slovem.

Jinak je tomu dnes. Překládají žurnalisté, neumělci, filologové nebo i nefilologové, ochotníci. Překládají ve špatném výběru, s hotovou a nespořádanou dychtivostí. Ale překlady jejich razí si cestu do obecně. Čtou se. Zajímají se o ně nejen umělci ve své pracovně, ale i občané v rodině, v čítárně. To je zajímavý rozdíl, zdá se mi. Překlad nabývá skutečného vlivu na masu. Jaký důsledek z toho? Tato otázka lehá sama sebou na nás. Jinými slovy: jaký má fakt ten smysl pro *národní* naši literaturu. Je to přece charakteristické, jak se může státi, aby lidé zvykli na české poměry, na české tradice, zvykli viděti v uměleckém díle českou společnost, české názory, snad i jistý způsob, ustálený a konvenční způsob cítiti, mysliti, analysovat a pojímati, – aby tito lidé zajímali se najednou o cizí země, cizí prostředí, cizí a vzdálené poměry, aby zvykali jinému způsobu nazírati na svět, na společnost, do nitra, do duševních dějů. Je přece jisto, že tito lidé četli před třemi nebo pěti lety horlivě náš historický román, českou dějepisnou povídku. Zajímali se o kronikářské její děje, o důsledky vlastenecké, citové a pathetické, které z ní plynuly. Byli zvykli na jistou lyrickou její tepnu, na její málo reálný, ale zato tím více dojatý, otevřený, horlivý a vášnivý tón. Milovali a četli tuto literaturu, která může se nazvati národní potud, že ji v určité době určité naše vrstvy přijaly, v ní se poznaly, že dovedla odpovídati jejich duševnímu životu po stránce i aktuálně a veřejné – neboť je patrné, že symbolisuje jen naše přítomné politické, řekl bych státoprávní a historické aspirace. Jak se stalo, opakují otázku, že tito lidé jsou dnes přivedeni k tomu, že chutnají, rozebnají, cítí otázky, které pro ně včera ještě neexistovaly: že zaujmají se o organickou a evolutivní malbu cizích společností, jejich prvků psychických, tělesných a vitálních, – že jsou upoutáni otázkami mravních záhad a sociálních oprav, jak podávají nám je tato díla cizích zemí, cizích národů, cizích území – díla ruská nebo nordická? Jak vyložiti tento nový obrat, tento snad teprve počínající, ale přes to již existující a pravděpodobně rostoucí proud chuti, vkusu, oblby a touhy?